

Mrozowicz, Wojciech

"W kręgu żywotów świętego
Wojciecha", red. nauk. Jan Andrzej
Spieź, Kraków 1997 : [recenzja]

Studia Źródłoznawcze 37, 225

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ZAPISKI KRYTYCZNE I SPRAWOZDANIA

Święty Wojciech w polskiej tradycji historiograficznej. Antologia tekstów. Wyboru dokonał i opracował Gerard Labuda, Warszawa 1997, ss. 456.

Opracowany przez G. Labudę tom odbiega od wielu innych wydanych z okazji 1000-letniej rocznicy męczeństwa św. Wojciecha. Złożyło się nań 16 co celniejszych polskich studiów dotyczących świętego, powstałych w latach 1903–1992. Wszystkie one opatrzone zostały informacjami biograficznymi o autorach oraz komentarzami Wydawcy tomu. Ta prezentacja badań nad św. Wojciechem nie może jednak zastąpić braku jego polskiej naukowej biografii.

Pierwszą część, zawierającą najważniejsze rozprawy historiograficzne, otwiera tekst Karola Potkańskiego (1904), przedstawiający życie i śmierć Wojciecha oraz jego znaczenie dla wczesnych dziejów państwa i Kościoła polskiego. Praca ks. Jana Fijałki (1907) wskazuje na znaczenie św. Wojciecha w organizacji misji w pogańskich częściach Europy Środkowej i Wschodniej. Studium Stanisława Zakrzewskiego (1903) to gruntowna prezentacja dziejów opactwa św. Bonifacego i Aleksego na Awentynie w latach 977–1085, gdzie w latach 989–992 i 995–996 przebywał św. Wojciech. Ks. Henryk Likowski (1923) rozpatrzył sprawę genezy święta *Translatio s. Adalberti* (20 X), łącząc jego początki z odnalezieniem części relikwii świętego w Gnieźnie; ich translacja miała nastąpić w 1090 r. Polskie misje w Prusach i na Pomorzu za Bolesława Chrobrego, Bolesława Śmiałego i Bolesława Krzywoustego omówił Leon Koczy (1934). Praca Tadeusza Silnickiego (1947) to biografia św. Wojciecha, w której uwypuklono jego rolę w tworzeniu arcybiskupstwa polskiego w Gnieźnie. G. Labuda (1947) przedstawił obraz św. Wojciecha wyłaniający się ze średniowiecznej literatury i legend. W studium ks. Józefa Nowackiego (1947) został ukazany rozwój jego kultu w Polsce.

W części drugiej znalazły się prace o charakterze źródłoznawczym. Otwierają ją opracowania Jadwigi Karwasińskiej (1956) i Stanisława Mossakowskiego (1981) poświęcone brązowym Drzwiom Gnieźnieńskim, przedstawiającym 18 scen z życia i męczeństwa Świętego, oraz ich związkom ze źródłami pisanyymi. W pracy Ryszarda Kiersnowskiego (1959) została przeanalizowana ideologiczna wymowa wyobrażeń św. Wojciecha na brakteatach Bolesława Krzywoustego, a Aleksander Gieysztor (1966) w swoim studium omówił przedstawiającą świętego płaskorzeźbę na studziencie w kościele S. Bartolomeo w Rzymie. Pielgrzymce Ottona III do Gniezna w 1000 r. jest poświęcona praca Stanisława Trawkowskiego (1972). Teresa Dunin-Wąso-

wicz (1982) dokonała przeglądu patrocinów św. Wojciecha w Europie Zachodniej. Stanisław Mielczarski (1992) podjął próbę ustalenia miejsca śmierci Świętego (w okolicach Elbląga i jeziora Drużno). Ostatnie studium to podsumowanie stanu badań nad św. Wojciechem i jego kultem autorstwa G. Labudy (1992).

W. M.

W kregu żywotów świętego Wojciecha, red. nauk. Jan Andrzej Spieź OP, Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów, Kraków 1997, ss. 288.

Książka, należąca do cyklu wydawnictw opublikowanych dla uczczenia tysięcznej rocznicy męczeństwa św. Wojciecha, to wybór dotyczących go tekstów źródłowych w przekładach polskich. Obejmuje on źródła najstarsze: *Vita prior* Jana Kanapariusza, *Vita altera* Brunona z Kwerfurtu (oba w nowym przekładzie Brygidy Kürbis), *Passio sancti Adalberti martyris* (tzw. *Pasja z Tegernsee*, w przekładzie Mariana Plezi poprawionym przez B. Kürbis) oraz *Cronica Bohemorum* Kosmasa z Pragi (fragmenty, w przekładzie Marii Wojciechowskiej). Uwzględnione zostały teksty późniejsze, świadczące o żywotności kultu św. Wojciecha w XII–XIII w.: *żywot Tempore illo*, *Miracula s. Adalberti* (oba teksty w przekładzie Janiny Pleziowej) i homilia o św. Aleksym przypisywana św. Wojciechowi (w przekładzie Marka Grzelaka). Wybór uzupełnia *Legenda Krystiana* (w przekładzie Mirosława Wylegąły), poświęcona wprawdzie św. Wacławowi i św. Ludmile, odgrywająca jednak, zdaniem Redaktora tomu, istotną rolę w kształtowaniu sylwetki duchowej św. Wojciecha. Całość poprzedza, oprócz wstępu Redaktora, charakterystyka średniowiecznej spuścizny historiograficznej dotyczącej św. Wojciecha pióra Hanny Chłopockiej oraz zestawienie literatury przedmiotu w wyborze. Zwięzłe wstępy do poszczególnych tekstów charakteryzują je jako źródła informacji o św. Wojciechu. Tłumaczone teksty zostały zaopatrzone w kompetentny komentarz rzeczowy w formie przypisów (opracowany przez Danutę Zydorek, M. Plezię, Dariusza Sikorskiego i J. A. Spieża).

W. M.